



Azimut
*Comarcal
Senderisme*

22

Alt Urgell

17 excursions a peu

Alfons Brosel i Jordà



Col·lecció: Azimut Comarcal
Sèrie Senderisme • 22

ALT URGELL

17 excursions a peu

ALFONS BROSEL JORDÀ

Primera edició: juny del 2018

© del text i les fotografies: Alfons Brosel i Jordà

© d'aquesta edició:
9 Grup Editorial
Cossetània Edicions
C. de la Violeta, 6 - 43800 Valls
Tel. 977 60 25 91
cossetania@cossetania.com
www.cossetania.com

Disseny i composició: 3 x Tres

Impressió: Formes Gràfiques Valls, SA

ISBN: 978-84-9034-747-8

DL T 486-2018

Muntanya de Santa Fe



Introducció



PRESENTACIÓ DE L'ALT URGELL

Amb els seus 1.447 km², l'Alt Urgell és la segona comarca més gran de Catalunya. Alhora, és una de les que ofereix un contrast orogràfic més marcat, des dels cims de prop de 3.000 m d'altitud (Salòria, Monturull, pic Negre d'Urgell...), que la coronen al nord, fins a l'ampla ribera de l'extrem meridional, que dona pas a la Noguera. La serralada del Cadí, compartida amb la Cerdanya i el Berguedà, és la formació muntanyosa més característica d'una comarca situada a cavall del Pirineu axial, el Prepirineu i la Depressió Central. Aquesta diversitat de paisatges ve donada, d'una banda, per les valls laterals, situades a banda i banda de la conca del Segre; i de l'altra, pel riu, que esdevé l'espina que vertebrava la comarca, de nord-est a sud, al llarg de 68 km, i que està regulat per dos embassaments, el d'Oliana i, parcialment, el de Rialb.

Més de la meitat de la seva superfície és bosc (74.369 ha), la qual cosa la converteix en la comarca catalana amb més massa forestal. L'espècie més estesa és el pi roig, seguit de l'alzina, la pinassa i el pi negre. Gairebé la meitat de la comarca gaudeix de figures de protecció mediambientals. Així, dos parcs naturals tenen part del seu territori a l'Alt Urgell: el del Cadí-Moixeró i el de l'Alt Pirineu. A banda d'això, set espais més estan declarats com a indrets d'interès natural, entre els quals hi ha la serra de Boumort, la serra d'Aubenç i Roc de Cogul i la Ribera Salada. Tots formen part de la iniciativa europea Natura 2000.

La població (20.695 habitants l'any 2016) es concentra en gran part a la capital, la Seu d'Urgell, on viu més de la meitat (59%) dels habitants del territori. L'altre 41% es reparteix en 121 pobles, agrupats en 18 municipis. Aquest desequilibri demogràfic intern s'ha accentuat els darrers anys pel despoblament dels nuclis més enlairats i allunyats de la vall principal. A l'arrel del fenomen trobem l'abandonament de les petites explotacions ramaderes de caràcter familiar i els canvis de cicle de l'economia productiva. Tanmateix, la indústria lletera es manté avui com un dels pilars més sòlids de la comarca, gràcies a la concentració de la producció en granges de dimensions grans i mitjanes, dotades dels darrers avenços tecnològics, i a la modernització permanent de la ja centenària Cooperativa Cadí. Amb tot, és el sector dels serveis el de més potencialitat econòmica i d'ocupació de mà d'obra. Tanmateix, el turisme té un pes específic menor si el comparem amb altres comarques pirinenques, però l'empenta dels allotjaments rurals també ha tingut un rol determinant a l'hora de frenar el despoblament d'alguns nuclis. Com a fet diferencial en l'economia de l'Alt Urgell cal parlar, necessàriament, de la influència de la veïna Andorra, un país que disposa de prop de 2.000 treballadors fronterers, persones que viuen a l'Alt Urgell —majoritàriament a la Seu i als municipis que l'envolten— i que cada dia es traslladen al Principat per

desenvolupar la seva activitat professional. Cal afegir, aquí, el centenar de llocs de treball derivats dels serveis duaners de la Farga de Moles.

Per la seva ubicació geogràfica, la Seu d'Urgell ha estat sempre una important cruïlla de camins, i això ha marcat el seu paper en la història de Catalunya. Seu episcopal —*Sedis Urgellensis*— documentada des del segle VI, la ciutat i els seus bisbes han exercit com a pol de poder d'amplis territoris i, alhora, la ciutat ha estat l'escenari de conflictes bèl·lics al llarg dels segles. Destaquen les figures dels prelats Fèlix, precursor de l'adopcionisme; Ermengol, constructor de ponts i camins, i Ot, impulsor de la catedral que ha arribat fins als nostres dies. Era una diòcesi poderosa que, així i tot, va haver de rivalitzar amb els senyors feudals i, especialment, amb el vescomte Arnau de Castellbò i els seus aliats del comtat de Foix i, de retruc, amb el moviment càtar que aquests protegien.

L'Alt Urgell té en el romànic el patrimoni cultural de més valor. Llueix amb llum pròpia la catedral de Santa Maria, a la Seu, l'única d'aquest estil arquitectònic a Catalunya. Construïda al final del segle XII, destaca per les línies robustes i austeres, amb clares connotacions de fortalesa. El claustre, l'església de Sant Miquel i el Museu Diocesà completen el conjunt catedralici. El museu conserva entre els tresors el *Beatus de la Seu d'Urgell*, còdex il·lustrat del final del segle X, a més de pintures murals, retaules i talles policromades procedents de parròquies del bisbat. Altres monuments catalogats com a béns culturals d'interès nacional són les esglésies de Sant Serni de Tavèrnoles, Sant Climent de Coll de Nargó i Santa Maria d'Organyà. En aquesta última s'hi van predicar les cèlebres *Homilies* que porten el nom de la vila i que són considerades el document literari més antic en llengua catalana. Prop de 200 elements més, la majoria romànics, tenen la catalogació de bens culturals d'interès local.

La comarca ha creat una xarxa de petits museus etnogràfics temàtics, anomenada Ruta dels Oficis d'Ahir, de la qual formen part el Museu de les Trementinaires de Tuixent, l'antiga Farinera de Montferrer, el Pou del Gel d'Oliana, el Museu dels Raiers de Coll de Nargó, el Museu de la Vinya i el Vi de Muntanya de Pont de Bar i el Museu de l'Acordió d'Arsèguel. Alguns d'aquests espais tenen correlació amb celebracions de cultura popular i tradicional, com ara la Trobada amb els Acordionistes del Pirineu, la Festa i Fira de les Trementinaires o la Baixada dels Raiers. Altres esdeveniments culturals d'interès són el Retaule de Sant Ermengol, el Festival Càtar o el Festival de Música Antiga dels Pirineus.

A l'Alt Urgell l'activitat esportiva està estretament vinculada amb el medi. Pel que fa als esports d'hivern, s'ha especialitzat en l'esquí nòrdic, amb les estacions de Sant Joan de l'Erm —pionera al país— i Tuixent-la Vansa. També gaudeix de llarga tradició el piragüisme d'aigües braves, que va tenir el moment culminant quan l'any 1992 els canals del Parc del Segre de la Seu d'Urgell van acollir aquestes proves dels Jocs Olímpics de Barcelona. La comarca disposa d'indrets indicats per a l'escalada, el parapent, el descens de barrancs i altres disciplines de l'esport a l'aire lliure.

TERRITORI DE CONTRASTOS PAISATGÍSTICS

Una de les característiques principals de l'Alt Urgell és la diversitat dels seus paisatges. Ens trobem en una comarca molt extensa, que s'allarga des de la depressió de l'Ebre, al sud, fins als cims més alts del Pirineu, al nord. Entremig d'aquestes zones, travessa una extensa àrea de serres prepirinenques. Fem un petit repàs d'aquestes tres zones.

Pel que fa a la depressió de l'Ebre, el relleu és suau, amb muntanyes de poca altitud, que no arriben a sobrepassar els 1.000 m, cobertes per extensos boscos de característiques mediterrànies. També destaca la plana al·luvial del riu Segre i la del tram final de la Ribera Salada, avui dia inundades per les aigües retingudes a l'embassament de Rialb. Aquests terrenys són dels més joves de la comarca, d'edat cenozoica (de menys de 65,5 milions d'anys), i estan caracteritzats pels materials sedimentaris que es van acumular en aquesta zona després de l'aixecament del Pirineu.

El Prepirineu de l'Alt Urgell és molt abrupte. Les seves serres, d'orientació est-oest, configuren un seguit de valls i serres que neixen en els límits de la comarca i acaben desembocant al riu Segre. Ofereixen un aspecte sobre el mapa similar a la raspa d'un peix. El material d'aquestes muntanyes es va formar abans de l'aixecament del Pirineu, durant el mesozoic (250-145 milions d'anys): es tractava de zones càlides, planeres d'ambient costaner i antics mars, on vivien dinosaures, fauna marina diversa i plantes tropicals que, avui dia, trobem en restes fòssils de la zona. Més tard, aquests materials van ser modelats per l'acció de les forces tectòniques que van aixecar el Pirineu i l'erosió posterior va deixar el relleu actual, caracteritzat per rius engorjats i vessants molt empinades, recoberts per una flora rica condicionada tant per l'altitud com per l'orientació del vessant, i cims que arriben a superar els 2.000 m, com és el cas de la serra del Port del Comte o del Boumort.

El Pirineu de l'Alt Urgell, en conjunt, tot i ser més alt i superar de llarg els 2.500 m, és menys abrupte que el seu germà Prepirineu. Com a gran característica trobem la plana de l'Urgellet, una petita conca sorgida de la terminació de la falla de la Tet, que s'estén des de Perpinyà fins a la Seu d'Urgell, resultant de la gran vall de la Cerdanya i l'orientació est-oest del riu Segre; en aquesta zona finalitza tot oferint la seva última gran obertura al Pirineu. Envoltant aquesta plana, l'epicentre de la qual l'ocupa la ciutat de la Seu d'Urgell, s'aixequen imponents serralades —com la del Cadí—, les muntanyes de Bescaran o les muntanyes del sector del Parc Natural de l'Alt Pirineu. Les roques d'aquestes serralades són, encara, més antigues que les del Prepirineu, d'edat paleozoica (540-250 milions d'anys), i són testimonis de quan, en aquesta regió, es va formar la serralada herciniana, una descomunal muralla de muntanyes més gran que l'Himàlaia. Com a única evidència podem veure encara, avui dia, les restes de les seves roques, esculpides novament per l'aixecament del Pirineu. La vegetació de la zona està molt lligada a l'altura i a l'orientació, i troba un mosaic d'estatges important en un espai de terreny relativament petit.

Com hem vist en tots tres casos, hi ha un eix vertebrador comú a la comarca, el riu Segre. Primer, viatjant per les valls del Baridà, s'acaba

obrint a la plana de l'Urgellet fins que, en trobar-se el riu Valira, fa un tomb cap al sud, on recull tots els rius de les valls del Prepirineu. Un cop passada la presa d'Oliana, el Segre es converteix en un riu tranquil que transcorre per les terres més planeres de la depressió de l'Ebre, fins a desembocar a l'Ebre i, més tard, al Mediterrani.

EL CLIMA DE L'ALT URGELL

Com hem pogut veure, la complexitat dels relleus de l'Alt Urgell fa d'aquesta comarca un territori de grans contrastos. Aquests mateixos relleus generen una infinitat de microclimes que fa que, en pocs quilòmetres, tinguem condicions realment molt diferents de clima o de temps.

No té res a veure el clima plujós i fred de l'alta muntanya de l'extrem nord de la comarca amb el clima continental mediterrani i sec del sud de l'Alt Urgell. Fins i tot aquestes diferències es manifesten a una escala més petita, com la d'una mateixa vall.

En un mateix dia podem trobar-nos una nevada abundant al sector del Pirineu mentre que al Prepirineu el cel sigui radiant. També podem tenir tempestes amb ambient fred en ple estiu a l'alta muntanya i alhora una temperatura superior als 35° C a Oliana. Per tant, fer prediccions meteorològiques del Pirineu és força complicat!

En general, els hiverns a l'Alt Urgell són freds arreu, especialment a la zona de més alta muntanya i també a les planes i valls del Pirineu i Prepirineu, amb força dies de fred glacial causats per les inversions tèrmiques que generen els anticiclons d'hivern a la zona. Aquesta estació sol ser la més eixuta de l'any, amb precipitacions que, especialment al desembre i gener, solen ser escasses, i el vent també sol ser protagonista.

En canvi, la primavera és més dinàmica. El temps es presenta més canviant i s'alternen els dies radiants amb temperatures agradables, amb dies de pluja i nevades a les muntanyes. Acostuma a ser durant el principi i a mitjans de la primavera quan es presenten les nevades més abundants a les cotes més altes de la comarca. L'altra meitat de la primavera, quan ens apropem a l'estiu, el temps es torna més càlid i comencen a sovintejar els matins amb domini del sol i les tardes amb el creixement de nuvolades, que generen ruixats i tronades de curta durada.

Pel que fa a l'estiu, és, en les zones de més alta muntanya de l'Alt Urgell, l'estació de l'any més plujosa, una circumstància que contrasta amb les zones més baixes del sud de la comarca, on és l'estació més seca. El temps sol estar dominat pel domini del sol als matins, amb creixement de grans nuvolades a la tarda a les muntanyes, que originen les clàssiques tempestes d'estiu, i que alguns dies poden arribar a ser violentes. La forta calor de les zones baixes és substituïda per l'ambient més fresc de l'alta muntanya.

Finalment, a la tardor el temps és força similar a la primavera, amb dies d'alternança de temps estable amb d'altres de temps mogut, i solem tenir les situacions de precipitació més abundants a la zona del Prepirineu

i la depressió de l'Ebre. Especialment cap al novembre, arriben les primeres nevades destacables a les zones més altes.

No cal dir que, a l'hora de sortir a fer muntanya, s'ha de saber molt bé la previsió del temps. Són diversos els webs o espais del temps especialitzats en meteorologia del Pirineu català, i també és clau saber on anem i en quina època de l'any en trobem. Saber les condicions de neu i vent a l'hivern, i estar atents a la possibilitat de tempestes durant l'estiu, ens estalviarà més d'un problema si volem anar a caminar.

Albert de Gracia, geòleg i meteoròleg

TERRA INCÒGNITA

Profundament desconeguda per la major part dels excursionistes, la comarca de l'Alt Urgell sorprèn els visitants i els caminadors per les seves grans dimensions. També sorprèn la tranquil·litat, ja que segurament en cap altre lloc del Pirineu ni del Prepirineu no es pot gaudir d'una solitud tan extrema i absoluta com la que ens ofereix aquesta extensa comarca.

Sens dubte, això és degut, en part, a la seva notable extensió, com hem comentat, però també hi té a veure el fet que en aquest vast territori, si n'excloem la població que viu a la Seu d'Urgell, només hi viuen unes 9.000 persones. El resultat d'aquesta combinació és clar i aclaparador: podem caminar dies sencers, fins i tot per itineraris marcats, sense trobar una sola ànima. De la mateixa manera, podem arribar a un grapat de pobles on ens serà difícil poder parlar amb algú per tal d'intentar demanar alguna informació. Tot això fa que les excursions d'aquesta comarca tinguin un encís especial per a les persones caminadores que vulguin fer itineraris tranquils i solitaris, que poden ser precisament el contrapunt a les aglomeracions que hi ha en la majoria d'indrets pirinencs.

Per tant, triar i seleccionar els itineraris d'aquesta guia no ha estat una tasca fàcil. La magnitud d'aquesta magnífica comarca és tal que no ha estat gens senzill escollir els recorreguts més adients per mirar que els poguessin recórrer els caminadors de tots els nivells. Tot i que hem procurat que els itineraris fossin variats i que transcorreguessin per la major part dels llocs de la geografia de l'Alt Urgell, som conscients que ens ha quedat més d'un racó per ressenyar i més d'un turó per assolir.

Així i tot, no tenim cap dubte que els excursionistes trobaran en aquest territori, i en aquesta guia, tota mena d'itineraris, molts dels quals són fàcils per a les persones acostumades a caminar. Podran triar entre els pics més alts, situats a tocar d'Andorra i, per tant, de la serralada pirinenca (Salòria o Monturull), fins a les muntanyes i turons situats més al sud, normalment d'estructura calcària (Coscollet o Turp). També podran recórrer alguns dels camins marcats més significatius de la comarca, com ara el camí vell de les Valls d'Aguilar o el camí de l'Últim Càtar, que segueix la història del darrer càtar conegut, Guillem Belibasta.

Els racons, les ermites, els pobles (poblats i despoblats), els dòlmens, els rius, les masies, els conreus, els prats, les parets calcàries, els boscos, els

camins... tot és infinit en aquesta particular comarca, també infinita. L'Alt Urgell és un paradís per als caminadors àvids d'aventures, i un tresor per als fotògrafs que busquin captar imatges diferents i originals. I, com hem dit, també és un paradís per a les persones que cerquin la tranquil·litat i la solitud que tots necessitem en determinats moments de la vida. Esperem que els lectors d'aquest treball el valorin de la mateixa manera amb què ha estat creat: amb il·lusió i amb la intenció de descobrir aquesta bonica porció del territori català. Amb aquesta idea hem ressenyat els itineraris i hem escrit els requadres destacats. Els uns i els altres han estat escollits amb atenció i cura. També desitgem als lectors i als seguidors d'aquests recorreguts que els passi el mateix que ens ha passat a nosaltres: que quedin enamorats per sempre més d'aquesta terra incògnita.

CONSELLS PRÀCTICS

Les noves tecnologies, com ara els mòbils o els aparells de GPS, poden oferir una sensació de falsa seguretat a la muntanya. El millor factor de seguretat és la nostra pròpia manera de comportar-nos. És a dir, cal que triem els itineraris que s'adaptin millor a les nostres capacitats físiques o, si anem en grup, a les capacitats del company menys preparat.

A la muntanya, és imprescindible anar-hi ben informat i ben equipat. Un bon calçat i una jaqueta de Gore-Tex són essencials, però també són necessaris folre polar, guants, gorra, *buff*, plàmol, ulleres, crema protectora, farmaciola, capelina, bastons telescòpics, etc.

Els horaris sempre són subjectius. Les guies de muntanya en donen d'orientatius, però el temps que invertirem en una excursió depèn de molts factors, com ara els components d'un grup, la sinuositat del terreny, les condicions meteorològiques, etc. Per això hem de deixar un marge de seguretat i no anar massa justos amb els horaris.

La hidratació també és un factor important. Cal portar l'aigua necessària per a cada recorregut. Contràriament al que molts excursionistes fan, és millor anar menys carregats de menjar i portar l'aigua suficient. Hidratar el cos, sobretot a l'estiu, és vital. En canvi, si cal podem passar una jornada només amb algunes barretes energètiques i coses lleugeres per picar, com ara fruita seca, *mueslis*, etc.

I, sobretot, el sentit comú —tant a la muntanya com a la vida— ens estalviarà més d'un ensurt i més d'una situació compromesa. Cal ser autosuficients i pensar que ens movem per un territori en què depenem només de les nostres pròpies forces. Una tempesta elèctrica o una nevada poden convertir una excursió plàcida en un calvari. Així, cal renunciar a fer una ruta si les condicions no són les adequades i recordar allò que diuen totes les guies: “la muntanya sempre serà allà, esperant-nos”.

Amics caminadors: només ens resta desitjar-vos unes bones excursions i expressar-vos el desig que aquesta guia us serveixi per conèixer una mica millor l'Alt Urgell, aquesta excelsa comarca plena de sorpreses agradables. Que la gaudiu plenament!

SITUACIÓ I RELACIÓ DELS ITINERARIS



1. El Monturull o torre dels Soldats
2. El camí de Sant Jaume de l'Alt Urgell
3. Tossal de Beders o del Pubill
4. La torreta de Cadí i el puig de la Canal Baridana
5. De la Seu d'Urgell al coll de Creus pel GR 7/150
6. Roca de la Pena
7. El Cogulló del Turp
8. Les Roques de Sant Honorat
9. El Coscollet i el tossal del Faig
10. Coll Piquer - cap de l'Alt del Montdellit
11. D'Organyà a Coll de Nargó
12. La muntanya de Santa Fe
13. Per les Valls d'Aguilar
14. Camí de l'Últim Càtar
15. Sant Joan de l'Erm - torreta de l'Orri
16. D'Ars a la vall de Santa Magdalena
17. El pic de Salòria, el Bassiets i la torre de Cabús

Pantà d'Oliana des del cim del Turp



El Monturull

o torre dels Soldats

Itinerari circular per la divisòria de l'Alt Urgell i la Cerdanya

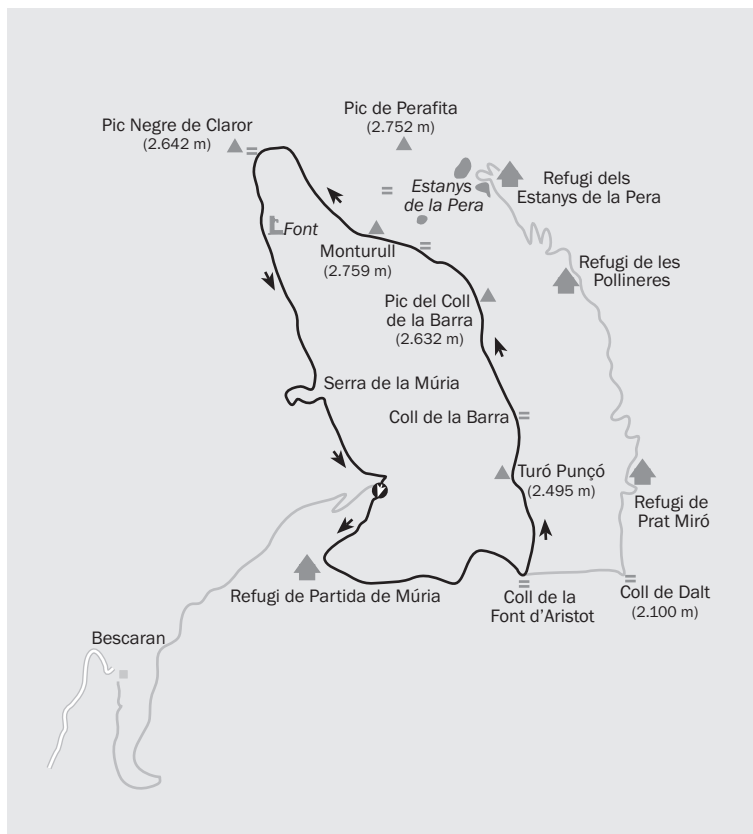
Descripció

La situació estratègica del pic de Monturull, anomenat també torre dels Soldats, el converteix en un dels pics més interessants de l'Alt Urgell. El seu cim és el vèrtex entre la Cerdanya, l'Alt Urgell i Andorra, i al mateix temps hi conflueixen quatre valls. És per això que es tracta d'un pic amb diverses rutes d'accés, totes molt boniques i variades. La seva altura notable, 2.759 m, fa que sigui també un excel·lent mirador de tot aquest

sector pirinenc, incloent-hi una bona part de les muntanyes del Principat d'Andorra. Per tant, no cal dir que és un pic força cobejat pels muntanyencs d'arreu. Cal destacar, també, que la seva ruta d'accés més utilitzada, i que podríem considerar com a "ruta normal", és la que surt del refugi dels estanys de la Pera, passa pels llacs del mateix nom i per la bassa de Claror i puja al cim tot traspasant el coll de Monturull.

Itinerari

- **Itinerari:** Coll de la Font d'Aristot - turó Punçó - coll de la Barra - turonet de 2.502 m - pic del Coll de la Barra - coll de Monturull - pic de Monturull - pic Negre d'Urgell - port Negre - torrent del Port Negre - enllaç amb la pista - refugi de Partida de Múria - coll de la Font d'Aristot.
- **Distància:** 14 km aprox.
- **Temps aprox.:** 6 h 40' per a tot el circuit.
- **Desnivell:** 570 m fins al Monturull + 200 m de tornada al coll de la Font d'Aristot.
- **Dificultat:** **.
- **Punts d'aigua:** Cal portar-la, ja que, en recórrer una cresta, no n'hi ha.
- **Accés:** Situats a l'N-260, sortint de la Seu d'Urgell en direcció a Martinet, cal agafar un desviament i pujar per una carretera local fins a Estamariu (5 km) i Bescaran (10 km). Passat Bescaran, prenem la pista forestal que puja per darrere de l'última explotació de pagès del poble. Al cap de 6 km de pista trobem, a l'esquerra, el desviament vers Andorra, que no



hem d'agafar. Seguim a la dreta d'aquest creuament i passem a tocar del refugi de Partida de Múria (10 km), i posteriorment arribem al coll de la Font d'Aristot (13 km), punt de partida de l'excursió.

0 h. Coll de la Font d'Aristot (2.190 m). Comencem a caminar cap al suau esquenall que s'inicia en direcció nord. Al principi de l'itinerari les herbes de pastures cobreixen els prats. Comencem a guanyar altura en dirigir-nos cap a un bosc amb pins esclarissats. Mentre pugem anem esquivant els pins per tal de trobar el recorregut

més còmode. En avançar, en diagonal, el terreny es va tornant una mica més pedregós i alterna les pedres planes amb l'herbei. Veiem les primeres pilones que ens indiquen la divisòria comarcal. En poca estona deixem el bosc enrere i ens dirigim a la part més pedregosa del turó, que aviat se'ns mostra davant nostre. L'últim tram de pujada és un amuntegament de pedres, però el passem amb facilitat abans d'arribar al cim.

50'. Turó Punçó (2.495 m). Hi ha una pilona divisòria i diversos bivacs de pedres. Des d'aquí ja podem veure clarament tot el llarg recorregut que haurem de fer fins al pic de Monturull, que es retalla en

Bescaran

El bonic i esvelt campanar romànic de l'antiga església de Sant Martí de Bescaran es pot admirar tot just arribar al poble. Anteriorment, aquest lloc estava ocupat pel monestir episcopal de Sant Martí, que va estar unit al de Sant Serni de Tavèrnoles. En desaparèixer el monestir, s'hi va edificar l'església, de la qual ara només resta aquest bell campanar de planta quadrada. Va ser construït entre els segles XI i XII. En els darrers tres pisos s'hi poden admirar finestres geminades ornamentades amb frisos d'arcuacions llombardes. Durant un temps, va ser la parròquia d'aquest poble situat a 1.360 m d'altitud, travessat pel riu Bescaran i assentat no lluny del coll de Midós. El conjunt de cases que formen el poble es troben esglaonades, a redós de l'actual parròquia de Sant Martí, de construcció més tardana.

A banda de ser punt de partida de diverses excursions, no gaire lluny del poble podem trobar elements interessants, com un colomar i el monumental dolmen neolític de la Llosa, que pertany al període calcolític, al qual se li calculen uns 4.600 anys d'antiguitat. L'Alt Urgell és la segona comarca on es troben més monuments megalítics de Catalunya.



Campanar de Sant Martí de Bescaran

la llunyania en direcció nord-oest. A partir d'ara, ens mourem estrictament seguint la línia divisòria de les comarques de l'Alt Urgell i la Cerdanya. Una vegada hem admirat l'espectacular perspectiva que tenim de la serra del Cadí (sud), iniciem la baixada del turó Punçó per un contundent pendent, rocallós i incòmode, però que amb prou feines té 50 m de desnivell. Quan arribem a la part baixa del turonet podem comprovar el terreny pel qual haurem de transitar durant tota l'excursió, és a dir, un esquenall de muntanya arrodonida amb alternances d'herbei i roques esquistoses planes. Continuem pel llom de la muntanya, molt planer, en direcció nord. Passem una petita protuberància ondulada i arribem a un coll cobert de pastures.

1 h 5'. Coll de la Barra (2.473 m). Com tots els colls que trobarem, és ample i poc marcat. Continuem endavant per l'esquenall. De fet, anem seguint les pilones divisòries que hi ha a la muntanya, que són l'únic punt de referència que tindríem en cas que ens sorprenguéssim la boira. Mentre anem transitant per aquest esquenall en direcció al Monturull, que encara veiem llunyà, podem observar, enfonsada a la dreta, tota la vall que puja en direcció als estanys de la Pera i les voltes de la pista que passa pel refugi de les Pollineres. Al fons, en direcció nord-est, destaca la silueta de la tossa Plana de Lles. Ens trobem en un tram monòton i llarg, i passem per una altra protuberància no gaire pronunciada.

1 h 20'. Turonet (2.502 m). Atenyem el seu cim, amb una altra pila al capdamunt. Davant mateix tenim el cimall més abrupte

de la cadena. Descendim suauement el turonet i anem al seu encounter. Quan ens hi acostem, hem de girar una mica cap a la dreta, ja que aquest turó es troba una mica separat de la carena. Per arribar-hi hem de pujar per un petit pedregar i traspassar un parell d'avancims molt fàcils.

1 h 45'. Pic del Coll de la Barra (2.632 m). Els seus caients orientals són força verticals. A partir d'aquí el llom de la muntanya va prenent direcció nord-oest. Quan baixem d'aquest pic, continuem per un tram de pedres esquistoses. Ja anem en direcció decidida cap al Monturull, que ara veiem més proper. Prenem direcció al penúltim cimall de la cresta. Abans d'arribar-hi, però, encara passem per un curt tram en el qual trobem un sector de pedres blanquinoses de quars, que destaquen poderosament en comparació amb les altres pedres més fosques.

2 h 15'. Avantcim del coll de Monturull (2.661 m). Des d'aquí la panoràmica canvia i ja veiem la clotada on hi ha els estanys de la Pera i la bassa de Claror. La silueta piramidal del pic de Perafita destaca amb força davant nostre. Una petita baixada ens duu al coll de Monturull, a prop del qual veiem l'inici del camí de descens als estanys de la Pera.

2 h 25'. Coll de Monturull (2.633 m). Davant, en direcció oest, s'alça la mola vermellosa del pic de Monturull; ens hi dirigim amb energia renovada, no en va som a prop de veure el nostre esforç recompensat. Fem, encara, uns metres sobre un terreny herbós, però de seguida, en començar el pendent més acusat, el terreny